

Warszawa, dnia 30 sierpnia 2023 r.

**PAŃSTWOWA
KOMISJA WYBORCZA**

ZPOW.713.6.2023

Panie i Panowie
Przewodniczący
Okręgowych Komisji Wyborczych

Państwowa Komisja Wyborcza informuje, że osoby pełniące funkcję męża zaufania albo obserwatora społecznego przy okręgowej komisji wyborczej uprawnione są do obserwowania wyłącznie wykonywanych przez tę komisję czynności związanych **z przyjmowaniem protokołów głosowania, ustaleniem wyników głosowania i wyników wyborów oraz sporządzeniem protokołów**. Przepisy Kodeksu wyborczego nie przewidują uprawnienia dla mężów zaufania i obserwatorów społecznych do obserwacji innych czynności okręgowej komisji wyborczej, niż wskazane wyżej, które wynikają z art. 103b Kodeksu wyborczego.

W związku z powołanym przepisem od lat Państwowa Komisja Wyborcza wskazuje, że swoje uprawnienia do obserwacji czynności komisji mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni mogą realizować w dniu głosowania. W związku z tym Państwowa Komisja Wyborcza każdorazowo przed wyborami zobowiązuje obwodowe komisje wyborcze do podania informacji o godzinie rozpoczęcia wykonywania przez nie czynności.

Przykładowo w pkt 30 wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w obwodach głosowania utworzonych w kraju w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 28 czerwca 2020 r. (M. P. z 2020 r. poz. 565) wskazano, że: „Nie później niż w przeddzień głosowania przewodniczący zwołuje posiedzenie komisji poświęcone organizacji jej pracy przed i w dniu głosowania. W czasie tego posiedzenia komisja ustala w szczególności godzinę rozpoczęcia pracy w dniu głosowania. Zadania te komisja może wykonać w trakcie pierwszego posiedzenia. Informację o godzinie rozpoczęcia pracy podaje się do publicznej wiadomości przede wszystkim przez jej wywieszenie w budynku, w którym mieści się lokal wyborczy, i w urzędzie gminy

(w sposób umożliwiający zapoznanie się z tą informacją także, gdy budynki te są zamknięte). **Informacja ta jest przeznaczona dla mężów zaufania, obserwatorów społecznych i obserwatorów międzynarodowych** w celu umożliwienia im obecności przy wszystkich czynnościach komisji poprzedzających otwarcie lokalu. Komisja współdziałała w tym zakresie z wójtem i urzędnikiem wyborczym.” Taką samą regulację przewiduje także pkt 29 wytycznych dotyczących wyborów do Sejmu i do Senatu w 2019 r., stanowiących załącznik do uchwały Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 2 września 2019 r. (M.P. poz. 890).

Wskazuje to zatem, że również wówczas Państwowa Komisja Wyborcza podkreślała, iż uprawnienia do obserwowania czynności obwodowych komisji wyborczych dotyczą tylko dnia głosowania. Analogicznie zasady należy stosować do uprawnienia obserwacji czynności wykonywanych przez okręgowe komisje wyborcze. Państwowa Komisja Wyborcza zauważa, że kwestie te nie budziły dotychczas wątpliwości.

Państwowa Komisja Wyborcza podkreśla przy tym, że obecnie wykonywane przez okręgowe komisje wyborcze czynności dotyczą wyłącznie weryfikacji zgłoszeń list kandydatów na posłów oraz kandydatów na senatorów, w tym sprawdzania podpisów poparcia, o czym mowa w art. 213-216 Kodeksu wyborczego. Jak już wskazano wyżej przepisy prawa wyborczego nie przewidują uprawnień do obserwacji przez mężów zaufania i obserwatorów społecznych m.in. tego rodzaju czynności wykonywanych przez okręgową komisję wyborczą (por. art. 103b Kodeksu wyborczego).

Przyjęcie odmiennej interpretacji, tj. umożliwienie mężom zaufania i obserwatorom społecznym obserwacji m.in. procedury sprawdzania podpisów popierających listę kandydatów na posłów lub kandydata na senatora, stanowiłoby naruszenie przepisów Kodeksu wyborczego, jak również przepisów dotyczących ochrony danych osobowych. Należy bowiem mieć na uwadze, że na wykazach podpisów poparcia wskazywane są dane wyborców, w tym przede wszystkim imię i nazwisko, numer PESEL oraz adres zamieszkania. Uprawnienie do weryfikacji podpisów poparcia przysługuje wyłącznie członkom okręgowej komisji wyborczej oraz upoważnionym pracownikom delegatury Krajowego Biura Wyborczego. Przy czynnościach tych (poza wglądem do danych zawartych w Centralnym Rejestrze Wyborców) obecne mogą być także osoby zgłaszające listę kandydatów na posłów lub kandydata na senatora albo osoby przez nie upoważnione, o których mowa w art. 211 § 4 w związku z art. 258 Kodeksu wyborczego. Ma to na celu zapewnienie zainteresowanym przedstawicielom poszczególnych komitetów wyborczych prawa do obecności przy sprawdzaniu podpisów

i obserwowania czynności wykonywanych przez okręgową komisję wyborczą w zakresie załączonych przez nich do zgłoszenia podpisów poparcia.

Natomiast żadne inne osoby, w tym mężowie zaufania i obserwatorzy społeczni, nie mają prawa do przetwarzania tego rodzaju danych i wglądu do wykazów podpisów oraz do danych przetwarzanych w Centralnym Rejestrze Wyborców, w oparciu o który są one m.in. weryfikowane.

Poza tym Państwowa Komisja Wyborcza zauważa, że w przypadku odmowy rejestracji listy kandydatów na posłów albo kandydata na senatora, osobie zgłaszającej przysługuje prawo odwołania do Państwowej Komisji Wyborczej. Z kolei na uchwałę Państwowej Komisji Wyborczej przysługuje prawo wniesienia skargi do Sądu Najwyższego. W związku z tym ustawa zapewnia możliwość kontroli i weryfikacji czynności i rozstrzygnięć okręgowej komisji wyborczej, dokonywanych w okresie rozpatrywania zgłoszeń list kandydatów na posłów oraz kandydatów na senatorów. Natomiast uprawnienia, o których mowa w art. 103b Kodeksu wyborczego, dotyczą wykonywanych przez okręgową komisję wyborczą w dniu głosowania czynności związanych z ustaleniem wyników głosowania w okręgu.

Przewodniczący
Państwowej Komisji Wyborczej

Sylwester Marciniak